

TL sözleşme uygulamasına İNCE AYAR...

Dövizli sözleşmelerin TL'ye çevrilmesine ilişkin olarak, Hazine ve Maliye Bakanlığı 6 Ekim'de yayınlanan bir tebliğle kapsama giren ve girmeyen sözleşmeleri belirlemiştir. 16 Kasım'da bir tebliğ daha yayınlandı ve uygulamada bazı değişiklikler yapıldı.

Geçtiğimiz eylül ayında, döviz cinsinden sözleşme yapılamayacağına ve eskiden yapılmış olanların da TL'ye çevrilmesine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı yayınlanmıştı. Kararla verilen yetkiye istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığı 6 Ekim'de çıkardığı bir tebliğle, TL olarak düzenlenmesi gereken sözleşmeler ile dövizli düzenlenebilecek sözleşmeleri belirlemiştir.

Üzerinden yaklaşık bir buçuk ay geçtikten sonra, 16 Kasım'da, söz konusu tebliğde birçok değişiklik yapıldı. Eski tebliğle ilgili olarak bu köşemizde bilgi vermiştik. Bu kez yeni tebliğle yapılan değişiklikleri özetlemeye çalışacağız.

GAYRİMENKUL KİRALAMA VE SATIŞ

Genel kural olarak, Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında yapacakları, gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmelerinde bedel döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamıyordu. Bu zorunluluk, serbest bölgelerde bulunan gayrimenkulleri de kapsıyordu. 13 Eylül'den önce imzalanmış olan gayrimenkul kira sözleşmelerindeki döviz bedellerin de iki yıllık süre içinde TL'ye çevrilmesi gerekiyordu.

Yeni tebliğle ilk olarak serbest bölgelerin kapsamından çıkarıldığını görüyoruz. Böylelikle serbest bölgelerde yer alan gayrimenkullerin satışı ve kiralanaşına ilişkin sözleşmelerin TL düzenlenme zorunluluğu kaldırılmış oluyor.

BAZI İSTİSNALAR GETİRİLDİ

Yeni tebliğle, aşağıdaki gayrimenkul kiralama ve satış işlemlerine ilişkin sözleşmelerin döviz ya da dövize endeksli düzenlenebilmesinin yolu açıldı:

a. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,

b. Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya

dolaylı olarak yüzde 50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,

c. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralanmasıyla ilgili gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,

d. Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmeleri.

TAŞIT SATIŞ VE KİRALAMA

Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında düzenleyecekleri, taşıt satış ve kiralama sözleşmeleri de dövizli veya dövize endeksli olarak düzenlenemiyor. Taşıt kavramına iş makineleri de dahildi.

Yeni tebliğle yukarıdaki düzenlemelerden "iş makineleri dahil" ibaresi çıkarıldı. Yani iş makinelerine ilişkin sözleşmeler istenirse döviz veya dövize endeksli olarak düzenlenebilecek.

Ayrıca eski tebliğde 13 Eylül'den önce imzalanmış olan dövizli taşıt kiralama sözleşmelerin TL'ye çevrilme zorunluluğunun bulunmadığına ilişkin düzenleme yer alıyordu. Bu bölüme yeni tebliğle "yolcu taşıma amaçlı ticari taşıt satış sözleşmeleri" de ilave edildi.

İŞ SÖZLEŞMELERİ

Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında imzalayacakları iş sözleşmeleri de döviz veya dövize endeksli olarak düzenlenemiyordu. Bunun istisnası ise tebliğde, yurtdışında ifa edilecek hizmetlerle ilgili sözleşmeler olarak belirlenmişti. Bu hükümde bir değişiklik yok ama yeni tebliğle istisnanın kapsamına gemi adamlarının taraf olduğu sözleşmeler de dahil edildi.

HİZMET SÖZLEŞMELERİ

İlk tebliğde, Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi arala-

rında akdedecekleri, danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dahil hizmet sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenemeyeceğine ilişkin hüküm bulunuyordu.

Bu düzenlemede ayrıca dört başlık halinde sayılan hizmet sözleşmelerinin bu zorunluluk kapsamında olmadığı belirtiliyordu. Bunlardan dördüncüsü Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye’de başlayıp yurtdışında sonlanan ve yurtdışında başlayıp Türkiye’de sonlanan elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmeleriydi.

Yeni tebliğde bu düzenlemeye yurtdışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri de dahil edildi. Ayrıca eski uygulamada sadece “elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmeleri” kapsama girerken, bu ibare yeni tebliğle “hizmet sözleşmeleri” şeklinde değiştirildi.

ESER SÖZLEŞMELERİ

Eski tebliğle, Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri eser sözleşmelerinin Türk Lirası olarak düzenlenmesi zorunluluğu getirilmişti. Ancak Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu’nda tanımlanan gemilerin inşası, tamiri ve bakımına ilişkin sözleşmeler döviz veya endeksli olarak düzenlenebiliyordu. Yeni tebliğle, döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmelerinde bedelin dövizli veya dövize endeksli olarak belirlenebileceğine ilişkin bir hükmün eklenmiş olduğunu görüyoruz.

YABANCI ORTAKLI ŞİRKETLER

Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde 50 ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri dövizli veya endeksli olarak düzenlenebiliyordu.

Yeni tebliğle bu hükme, dışarıda yerleşik kişilerin ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler de dahil edilerek kapsam genişletilmiş oldu. Ayrıca yukarıda sayılan kurumların taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri ibaresi, işveren veya hizmet alan olarak taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri olarak değiştirildi.

KAMU İHALELERİ

Eski tebliğ uyarınca, kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası anlaşmaların ifası kapsamında olmak kaydıyla; yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedeceği sözleşmelerin döviz cinsinden veya

dövize endeksli olarak düzenlenebilme imkanı vardı. Yeni tebliğle yüklenicilerin dışında, görevli şirketler ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği sözleşmeler de dövizli veya dövize endeksli olarak düzenlenebilecek sözleşmeler kapsamına alındı.

SORUN ÇÖZÜLDÜ AMA...

Eski tebliğde, sözleşmelerini Türk parası cinsinden yapma zorunluluğu kapsamına girmeyen taraflardan birinin, yeni sözleşmenin TL ile yapılmasını ya da mevcut döviz veya dövize endeksli sözleşmelerin TL’ye çevrilmesini istemesi durumunda, sözleşmelerin TL’ye çevrilmesinin zorunlu olduğuna ilişkin bir düzenleme bulunuyordu. Bu hüküm yeni tebliğde yer almıyor.

Ancak önceki hüküm çerçevesinde kapsama girmediği halde karşı tarafın talebi doğrultusunda sözleşmelerini 13 Ekim’e kadar TL’ye çevirmek zorunda kalan mükelleflerin nasıl bir yol izleyeceğine ilişkin tebliğde bir açıklama yer almıyor.

DAMGA VERGİSİ AÇIKLIĞA KAVUŞTU

Döviz veya dövize endeksli sözleşmelerin Türk Lirası’na çevrilmesi durumunda yeni bir damga vergisi mükellefiyetin doğup doğmayacağı konusunda tereddütler bulunuyordu. Gelir İdaresi Başkanlığı 22 Kasım’da yayınladığı bir sirkülerle bu konuyu açıklığa kavuşturdu.

Buna göre aşağıdaki şartların birlikte var olduğu işlemlerde TL’ye dönüşüme ilişkin kâğıtlardan ayrıca damga vergisi alınmayacak:

1. Sözleşmelerin diğer maddelerinde (taraf, süre uzatımı, yeni iş ilavesi vb.) bir değişiklik yapılmaksızın sadece bedele ilişkin düzenleme yapılması,

2. Türk Lirası cinsinden belirlenecek toplam bedelin, ilk sözleşmede yer alan döviz cinsinden bedel ile değişikliğe ilişkin kâğıdın düzenlendiği tarihteki TCMB’nin ilan ettiği cari döviz satış kurunun çarpımı suretiyle bulunacak tutarı geçmemesi,

3. İlk sözleşmeye atıf yapılmış olması.

Dönüşüm yapılırken yeni sözleşmenin yukarıdaki şekilde hesaplanan TL tutardan (dövizli sözleşmenin diğer maddelerinde bir değişiklik yapılmaksızın) daha yüksek bir bedel içermesi durumunda ise artan tutar üzerinden damga vergisi ödenmesi gerekiyor.

Sirkülerde son olarak; ilk sözleşmenin başka hükümlerinde de değişiklik olması veya bu sözleşme yerine geçecek tamamen yeni bir sözleşme yapılması durumunda, toplam tutar üzerinden damga vergisi ödenmesi gerektiği hatırlatılıyor.